Posedlý z Gerasy

Původ materiálu
Iva Květonová
Pořadí v lekci
8

Téma

Boží království míří na periferie — společnosti i náboženství

Cíl

- Děti se dozví, že Ježíš přináší dobré změny a uzdravení i neizraelcům a lidem na okraji.
- Děti poznají Ježíše jako toho, kdo má moc proměnit beznadějnou situaci.

Pro učitele

Biblický text: Mk 5,1-20; paralely Mt 8,28-34 a L 8,26-39

Výkladové poznámky

Přijeli na protější břeh: U Marka vždy signál, že se bude dít něco důležitého, že máme dávat dobrý pozor.

Gerasa: Významné středisko zajordánské Dekapole, 75 km severně od Jeruzaléma.

Dekapolis — doslova Desetiměstí. Deset důležitých helénistických měst východně od Genezaretského jezera. Tato města získala od Římanů zvláštní statut a určitou míru autonomie. Ježíš působil i na tomto „pohanském“ místě (kromě našeho příběhu se zde odehrává také uzdravení hluchoněmého Mk 7). Odtud za Ježíšem přicházeli diasporní Židé do Galileje.

Posedlý: Člověk vykazující známky duševního i tělesného postižení, které je spojováno s působením démonických sil, které člověka ovládají. Posedlý ztrácí svou vlastní vůli, je nebezpečný pro své okolí, ale ještě víc sám sobě (sebedestrukce), disponuje mimořádnou silou i nečekanými projevy. Bije do sebe kamením, vytlouká ze sebe život. Ne všechny choroby či zvrácená hnutí mysli jsou v NZ zapříčiněny působením démonů, avšak posedlost ano. Posedlý člověk ztrácí podobnost obrazu Božímu a stává se nástrojem sil, které ho zbavují identity i lidské důstojnosti. Ježíš v evangeliích vystupuje jako ten, kdo má moc vyhánět démony,

uzdravuje tedy i posedlé. Je to zpráva pro svědky i čtenáře evangelií, že Boží království se přiblížilo.

Nikdo neměl sílu ho zkrotit: Není v lidských silách zvítězit nad démony, avšak v Ježíšových, v Božích silách to je.

Bydlel v hrobech: Patrně šlo o uměle rozšířené jeskyně. Posedlý bydlí tam, kam živý jen tak nepřijde, na takovém lidském odpadišti, skládce lidí, které společnost přestala považovat za životaschopné (životahodné). Posedlost uvrhla posedlého do samoty. Ačkoli žije, je vlastně mrtvý (minimálně společensky). Skutečnost, kterou můžeme vnímat i dnes například na okrajích měst, kde žijí komunity lidí, kteří ztroskotali.

Hroby, **nečistý duch**, **pasáci**, **vepři** — mnoho nečistých veličin, kterými je příběh značně prosycen. Musí přijít Ježíš, aby situaci pročistil.

Legie: Nejvyšší jednotka římského vojska v biblické době. Dělila se na kohorty a setniny. Celkem měla okolo čtyř tisíc mužů. U Mk 5 jméno „legie“ označuje velké množství nečistých duchů. Posedlý bojuje se svojí posedlostí sám, ale těch, co ho pronásledují, je mnoho. Ohromná přesilovka, kde jeden nemá šanci.

Vyjednávání démonů: Démoni nechtějí, aby je Ježíš posílal pryč. Ve většině příběhů to špatné pod Ježíšovýma rukama mizí. Zde však dochází k jakémusi oddělování čistého od nečistého. Člověk patří k Bohu a vepř patří k démonu. Tím Ježíš napravuje promíšenost, která je špatná. Podobně jako když odděluje zrno od plevele. Takové jednání odpovídá starověké představě o Božím jednání.

Stádo vepřů: Vepř je sám o sobě pro židovství nečistý a stádo tuhle nečistotu ještě umocňuje.

Zděsili se: Měli by být rádi, ale reagují opačně. Ačkoli je náprava situace hluboká a týká se nejen posedlého, ale celé komunity, lidé ji odmítají. Náprava s sebou přináší hodně změn, které se nás dotýkají. Museli bychom ve svém životě změnit spoustu věcí a to se nám vlastně nechce. Proto to zděšení a odmítnutí Ježíše. Důležité však je, že k nápravě došlo, i když ji lidé nepřijali.

Jdi domů a pověz jim: Ježíš napravuje a posílá lidi zpátky do jejich situace, prostředí, aby tam působili, měnili. Následování Krista znamená, že budeme žít Kristem zachráněni tam, kde jsme, kam patříme. Hlásání evangelia nepatří jen do synagogy, rodiny, ale také do společenství těch, kteří jsou na okraji. A to jak na okraji náboženské (židovské) komunity, tak lidské komunity obecně.

Všichni se divili — typické pro Marka. Konec zůstává otevřený pro naše otázky. Co my? Taky se tomu všemu divíme? Chceme přijmout změnu, kterou Ježíš přináší? Chceme, aby zůstal? Aby odešel?

Úskalí

Démoni, duchové, zlé síly, s tím se mohou děti setkat i jinde. Diskuse o vyvolávání duchů nemusí být např. ve školním prostředí ničím ojedinělým. Jsou? Nejsou? Najít odpovědi je těžké i pro dospělé. Pomocí orientovat se může být vyjádření C. S. Lewise v knize *Rady zkušeného ďábla*: „Ve vztahu k ďáblům se lidé mohou dopustit dvou stejně závažných chyb. První z nich by bylo nevěřit v jejich existenci. Druhou chybou je v ně věřit a současně mít o ně přílišný a nezdravý zájem. Ďáblové sami mají z obou těchto chyb stejně velkou radost a vítají mezi sebou stejně nadšeně materialistu i čarodějníka.“

Smyslem příběhu však není najít správnou odpověď. Smysl příběhu je v uvolnění ze sevření, uvolnění ze síly démona, která člověku bere jeho lidství. Toto uvolnění se děje skrze Ježíše. Lepší je tedy zabývat se otázkou (jak se zbavit démonů) než zkoumat jejich existenci. V těchto intencích by bylo dobré vyprávět i příběh o uzdravení posedlého.

Odkazy

Gumbel, Nicky: *Otazníky života.* Praha: KMS, 2003

Linden, Nico ter: *Povídá se... podle Marka a podle Matouše.* Benešov: Eman, 2009

Mrázek, Jiří: *Evangelium podle Matouše.* Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011

Odkazy na starší přípravky a další pracovní materiály najdete pod textem úlohy pod nadpisem **Kam dále**.

Pro děti

Předškoláci

Chodíte na výlety?

Jak daleko zvládnete dojít?

Dalo by se nějak poznat, že jste někudy šli? (Zahozený papírek, stopa v hlíně, značka namalovaná klacíkem, sešlapaná tráva…)

Ježíš chodil taky pěšky a taky za sebou nechával stopy. Podle čeho lidi poznali, že u nich byl Ježíš? Něco dobrého udělal? Co třeba?

Rozdáme dětem stopy z papíru, na kterých budou obrázky příběhů o Ježíšovi, ideálně ty, které se probíraly v předchozích týdnech. Nebo takové, které by mohly dobře znát.

Postupně každé dítě položí svoji stopu na stůl nebo na zem na deku — ukaž, co máš za stopu; co na ní je; to je příběh ten a ten… Nakonec učitel přiloží novou prázdnou stopu, větší než ostatní.

Dnes si povíme příběh o tom, jak šel Ježíš pěšky docela dost daleko, až tam, kde žili docela cizí lidé. I tam chtěl přinést lidem něco dobrého.

Použít vyprávění pro mladší školní děti.

Na učitelovu stopu přilepíme obrázek posedlého a vyprávění uzavřeme stručným shrnutím, kam nás dnes Ježíšova stopa dovedla a co se tam důležitého stalo.

Dětem také rozdáme obrázky posedlého, každý si vezme zpět svoji stopu a na volnou stranu si obrázek nalepí a odnese si ji domů.

Pomůcky: Deka, stopy z papíru a obrázky Ježíšových činů, jedna velká stopa, obrázky posedlého.

Mladší školní děti

Sedíme v kruhu, uprostřed máme velký kus látky, ideálně zelený, případně světlý.

Pamatujete si na pohádku O Jeníčkovi a Mařence? Co dělali, když je tatínek na příkaz macechy vedl do lesa? (značili si cestu poprvé kamínky, podruhé chlebovými drobečky, aby věděli, kudy šli).

Ježíš taky značil cesty, po kterých šel. Tu někomu pomohl, tamhle někoho uzdravil nebo někomu odpustil. Můžeme si to představit třeba tak, že za sebou na cestě nechával zrníčka obilí. A ta semínka tu a tam pustila kořínek, vyrostla z nich rostlina a vydala plody.

Doprostřed látky postavíme postavičku Ježíše. Od Ježíše do všech stran — značíme pomocí obilí cesty.

Ježíš chodil i na místa, kam by jiný nešel, také za lidmi, které nikdo neměl rád, kterých se druzí báli, a také za těmi, kteří Pánu Bohu nevěřili.

Jednou šel Ježíš hodně daleko od Galileje, až na takové pusté místo, na okraji jednoho velkého města, které se jmenovalo Gerasa. V tom městě skoro nikdo nevěřil Pánu Bohu. Uctívali tam úplně jiné bohy.

K okraji látky položíme menší tmavou látku. Na ni umístíme postavičku posedlého.

Na tom pustém místě u Gerasy byl hřbitov. Trochu jiný, než máme u nás, ale podobně pustý. Hroby vypadaly taky jinak, byly to takové jeskyňky ve skalách. A z těch hrobových jeskyní najednou vyběhl člověk. Už z dálky bylo jasné, že je divný. Vykřikoval, trhal sebou, byl jak divoké zvíře. Dokonce se bouchal do hlavy kamenem. Byl samá odřenina a boule. Ježíš viděl, že je ten člověk nemocný. Že ho ovládají nějaké divné síly a že už dávno není jako dřív. Vůbec se neusmíval a v očích měl obrovský strach. Lidé kolem Ježíše říkali, že je ten člověk posedlý, že se ho lidé z města bojí, a tak za ním raději nechodí. Že asi nemá co jíst a že mu musí bývat zima, protože oblečení na sobě už skoro žádné neměl. Občas mu prý někdo zkoušel pomoci, ale nešlo to, nedařilo se. Jídlo rozdupal, oblečení roztrhal, a když mu svázali ruce řetězem, aby si neubližoval, stejně pouta hned přetrhl. Takovou měl sílu.

Ježíš věděl, že mu může pomoci. A tak řekl tomu muži: „Nečistý duchu, vyjdi z něho!“

Opodál se páslo stádo prasat a Ježíš těm zlým duchům řekl, ať jdou do těch prasat a toho muže ať už neotravují.

Vedle pustého místa položíme figurky (obrázky) prasat.

A tu se to stádo prasat s velkým rykem rozeběhlo a skočilo ze skály do moře a tam se utopilo. Všichni z toho byli úplně překvapení. Pastýři od těch prasat byli na tak velkou ztrátu naštvaní a hned utíkali do města a všude tam vyprávěli, co se stalo.

U postavičky muže zapálíme svíčku.

Lidi utíkali na hřbitov a uviděli tam toho muže, pěkně oblečeného, jak v klidu sedí a usmívá se. Na něco takového nebyli připravení. Mysleli si, že toho posedlého člověka už nikdy neuvidí, že už brzy zemře a on je teď najednou v pořádku a nejspíš se vrátí mezi ně do města. Taková změna. Co teď? A tak místo „díky“ řekli Ježíšovi, ať raději odejde. Možná si i mysleli, že toho posedlého člověka vezme s sebou. Ale Ježíš tomu muži řekl: „Vrať se domů ke své rodině. Začni zase pracovat a dělat to, co dřív. A všude, kde budeš, vyprávěj o tom, jaké velké věci s tebou Bůh udělal.“ A ten člověk šel a všude vyprávěl o tom, jak ho Ježíš zachránil.

Pomůcky: Velký kus světlé látky, spíše kruhový, obilí, postavička Ježíše a posedlého, figurky vepřů nebo obrázky.

Starší školní děti

Připravte plastickou mapu Izraele. Vyznačte na ní výrazné body (ovšem beze jmen) novozákonní doby (Středozemní moře, Genezaretské jezero, Mrtvé moře, Jordán, Jeruzalém, Samaří, Jericho, Kafarnaum, Gerasa…).

Nechte děti hádat a pomocí kartiček přidávat popisky k jednotlivým bodům, jezerům, vodním tokům — kus látky nebo velký arch papíru, figurky z Člověče, nezlob se nebo kolečka z Dámy jako města, modrý papír na jezera, modrá bavlnka na řeku atd.

Přečtěte příběh z Bible.

Doplňte a vyznačte na mapě místa dnešního vyprávění (Dekapolis a Gerasa), případně doplňte místo na mapě i biblickými postavičkami (nebo jinými, např. z Lega) Ježíše a posedlého člověka.

Procházejte společně s dětmi příběh, využijte k tomu výkladové poznámky:

- *Jak si představujete posedlého člověka? Znáte někoho takového ze svého okolí? Co si o něm myslíte? Co si o něm myslí vaši kamarádi?*
- *Jak se k posedlému zachoval Ježíš?*
- *Jak na to reagovali lidé, kteří se o události doslechli?*
- *Co řekli Ježíšovi?*
- *Jak byste reagovali vy?*
- *Co dostal uzdravený muž za úkol?*
- *Máme my jako křesťané taky nějaký úkol?*

Pomůcky: Velká látka nebo arch papíru, modrá bavlnka, modrý papír, herní figurky nebo kameny z Dámy nebo cokoli jiného, Bible.

Přesah

Dalo by se rozvinout téma „bezdomovci“, které se objevilo v okénku do bohoslužeb. Zprávy o bezdomovcích z Iráku, kteří bydlí v hrobech jako posedlý v našem příběhu, se objevily ve zprávách počátkem roku 2017. Proč jsou lidé bez domova? Proč některé lidi mezi sebou nechceme?

Liturgie

Biblický text k zapamatování

Tehdy naše ústa naplnil smích a náš jazyk plesal. Tehdy se říkalo mezi pronárody: „Hospodin s nimi učinil velké věci.“ (Ž 126,2)

Rituál

Recitace upraveného textu z 1 K 15,1 nn: „Evangelium, které jsme přijali, je základem, na němž stojíme. Skrze ně docházíme spásy — vždyť jsme přece neuvěřili nadarmo.“

Zpěv písně *Před tebou, Pane, temno ztrácí sílu svou* (SV 456).

Okénko do bohoslužeb

Ahoj Marku, mám takový problém. Na cestě ze školy potkávám každý den na nádraží toho stejnýho bezdomovce. Hrozně smrdí, nemá skoro žádný zuby a je hodně divnej. Lidi mu dávají peníze, jídlo i jiný věci. Jenže on na ně začne křičet, i sprostě a háže po nich to, co mu přinesli. Myslím si, že dlouho nevydrží. A jestli přijdou v zimě velký mrazy, tak umře. Docela mě to trápí. Kdybys mi k tomu mohl něco dobrýho říct, tak budu rád. Čau. *Jenda*

Milý Jendo, asi nemám žádnou dobrou radu, ale napadl mě jeden příběh, který je tomu tvému podobný. Je o člověku, který byl taky takový bezdomovec a vypadalo to s ním hodně zle, ale Ježíš ho dokázal vrátit zpátky do normálního života. Třeba ti to nějak pomůže. *Marek*

Spali jste někde jinde než doma v posteli? Uděláme si takovou malou soutěž. Kdo spal na nejzvláštnějším místě, ten dostane lentilky…

Modlitba

Pane, děkujeme ti za příběhy. Děkujeme, že se z nich smíme dovídat o tvé velké moci, která dokáže měnit lidské životy. Taky náš život. Někdy tě však nechceme vpustit, zavíráme před tebou, schováváme se. Prosíme, nenech se odradit. Amen.

Kam dále
Uzdravení posedlého v Gerase. (Mk 5,1-20; Křesťanská vlna, ČRo, host Jáchym Gon…
Bureš, Jiří: Utišení bouře a uzdravení posedlého. (katechetickáí příprava z cyk…
Uzdravení posedlého (obrázek; expedicebible.cz)
Odkaz na píseň
To něco stojí, říkám vám
Rozbij ty chmurné hradby (SV302)
Vostnatej drát (SV188)
Pán Bůh je síla má, všecka obrana má
Cílová skupina
Předškolní

Mladší školní

Starší školní

Katechetické cykly

Dál přece nejdeme sami III (S Markem + S Matoušem a Lukášem)

Biblický odkaz (kat)

Marek 5,1–20